

■ במאמר הפותח את החוברת מציין פרופסור שאול שקד קווים של שיתוף בין היהדות לאסלאם בתחום הדת העממית. לשתי הדתות יש בענייני מאגיה ומיסטיקה מן המשותף במונחים, בתכנים ובתפישות. השאלות, מהן ישירות וגלויות, הן בשני הכיוונים. ואף זו, בקרב יהודים ומוסלמים כאחד, העיסוק במאגיה הוא תופעת קבע, שאינה חדלה לעולם, אף שאין היא תופסת מקום מרכזי. המחבר הוא פרופסור בחוג ללימודים הודיים, איראניים וארמניים באוניברסיטה העברית בירושלים ומכהן כראש הועדה האקדמית של מכון בן-צבי.

■ ד"ר אלכסנדר אבן-יחן בוחן את כתבי אברהם גומיז סילבירה, אנוס שהיגר מספרד, התיישב באמסטרדאם במחצית השנייה של המאה הי"ז וחיבר כתבי הגות, פולמוס וגם שירה. סילבירה גרס, שעל כל אדם לבחון את יסודות אמונתו ולא להסתמך על סמכות חכמים. לדעתו, רצון האל משתקף בפשט המקרא והוא אבן-הבוחן לאמת. המחבר מלמד בבית-המדרש ללימודי יהדות, ירושלים.

■ ד"ר ברברה ק' ג'ונסון משווה בין שתי תפוצות יהודיות עתיקות בפאתי אסיה: בקוצ'ין ובקאיפנג, ששתיהן לא התנסו כאנטישמיות, אך הראשונה שרדה והשנייה חדלה להתקיים כקהילה. ג'ונסון בוחנת את הארגון החברתי, יחסי השארות, חיי המשפחה, היחסים הקהילתיים, היחס אל גרים ועוד ואת מידת ההשפעה של גורמים אלה על התערותן או התכולותן של שתי הקהילות בסביבתן. המחברת מלמדת אנתרופולוגיה במכללת איתאקה במדינת ניו יורק.

■ ד"ר שלמה וייל דנה בעילית בקרב עדת בני ישראל בהודו. היא מבחינה בין שתי תקופות: קודם השלטון הבריטי בהודו ואחריו, כאשר בראשונה העילית הדתית היתה דומיננטית ובשנייה — העילית החילונית. המחברת חוקרת בכירה במכון לחקר הטיפוח בחינוך באוניברסיטה העברית בירושלים.

■ פרופסור אסתר בנבסה מציינת שלבים שונים בהתפתחות הלאומיות היהודית באזור הבאלקאנים, ובפירוט בבלגאריה, במאה הי"ט. בין מבשרי הלאומיות היהודית היא מציינת את בעל האוטופיה ראובן יצחק פרחיה ובין הציונים המדיניים שקדמו להקמת ההסתדרות הציונית — את מארקו ברוך. כן היא דנה באגודות ליישוב ארץ-ישראל ובאגודות לקידום ההשכלה.

המחברת היא מרכזת מחקר במרכז הלאומי למחקר מדעי (C.N.R.S.) בפאריס.

■ פרופסור מרדכי אלטשולר מעלה פרשה של פירוק שכונת היהודים בדרבנד שבקאווקאז, שנמשכה כעשור שנים. הפרשה, שהיו מעורבים בה רשויות שלטון סובייטיות מהמרכז במוסקבה עד העירייה המקומית, מתוארת בלשון המסמכים הארכיוניים והיא עדות הן למצב היהודים ההררים והן למבוכן הביורוקראטי הסובייטי. המחבר הוא פרופסור במכון ליהדות זמננו, האוניברסיטה העברית בירושלים.

■ גיורא פוזיילוב מתאר את תלאות עלייתם של יהודי בוכארה לארץ-ישראל בשנות 1930-1950. רבים מעולים אלה נדדו שנים רבות על פני ארצות באסיה עד הגיעם אל הנחלה. סבלם נגרם מחמת איסור היציאה מברית-המועצות והסכנות שבכריחה, קשיי המעבר בתחנות-ביניים וההגבלות על העלייה לארץ, וגם מחמת ההעדפה של המוסדות הלאומיים במשך רוב הזמן בהעלאת עולים מארצות אירופה על פני הבוכארים. המחבר הוא דוקטוראנט באוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן.

■ פרופסור יהודה רצהבי מביא מקורות לרעב הקשה שפקד את תימן בשנות תקפ"ה-תקפ"ז (1825-1827). ארבעה מקורות הם יהודיים, שלושה קולופונים וקניה בערבית-יהודית, המקור החמישי הוא מאת היסטוריון ערבי. המחבר הוא פרופסור לספרות עברית ולספרות ערבית באוניברסיטת בר-אילן.

★

עורך 'פעמים' מחוברת 61 ואילך הוא ד"ר שלום רצבי — חוקר, מרצה למחשבת ישראל ולהיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל-אביב, משורר שפירסם כמה ספרי שירה ועורך. אני מאחל לו את השמחה והנחת שזכיתי להן בעבודתי ב'פעמים' ומיחל שיוביל את הרבעון להשגים חדשים.

עם סיום עבודתי ב'פעמים' אני מודה למשתתפים בו, לחברי מועצת המערכת שחלקו מידיעותיהם ומעצותיהם בנדיבות, לקוראים שעודדו, לחברי ועדות הפרסים שזיכו את הרבעון ואת מכון בן-צבי בפרסים יקרים והרעיפו דברי שבח על הרבעון — ואחרון אחרון, תודה לראשי מכון בן-צבי ויד יצחק בן-צבי שנתנו בי אמון. עוד עלי להודות לרבים, וקשה לי לא להזכירם בשם כי רבים הם: לעמיתיי ביד ובמכון ולעובדים בהפקת כתב-העת — החברים במזכירות, בספרייה, במסדרה, בהגהה, בעימוד ובהדפסה — על אוירת החברות שהשרו תמיד.

ולסוף — עורך השולח ידיו בכתבי זולתו כל יצפה שעשייתו תהיה תמיד רצויה. על כן אם פגמתי בכתובים והעגמתי נפש מחברים אני מתנצל על כך, שלא גבהות לבב ושיקולי זדון הנחוני.

יצחק בצלאל